

Feministisen mediatutkimuksen esiinmarssi

Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iris Ruoho (toim.) (2006): Sukupuolishow – Johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus, 310 sivua.

Feministisen mediatutkimuksen suomenkielistä perusoppikirjaa ei ole aiemmin ollut saatavilla. Tätä aukkoa täyttämään Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iris Ruoho ovat toimittaneet feministisen mediatutkimuksen käsitteitä ja keskusteluja valottavan *Sukupuolishow – Johdatus feministiseen mediatutkimukseen* -teoksen.

Kirja koostuu johdantoluvusta sekä kahdesta osasta, joissa molemmissa on kuusi artikkelia. Ensimmäisessä osassa keskitytään median kuvien tarkasteluun, toisessa osassa pääosassa ovat lajityypit. Artikkelit toimivat itsenäisinä kokonaisuuksina, joten ne voi lukea haluamassaan järjestyksessä. Vaikka tämä on toki positiivista, perusteet artikkelien jakamiselle juuri näihin kahteen eri osaan ei selviä teosta lukiesi vaan jako vaikuttaa melko mielivaltaiselta. Artikkelit olisi voinut perustellusti ryhmitellä myös toisin.

Johdantoluvussa teoksen toimittajat esittelevät feministisen mediatutkimuksen käsitteistöä. Tarkastelu alkaa naistutkimuksen peruskäsitteillä patriarkaatti ja sukupuolijärjestelmä ja liikkuu konstruktionismin kautta sukupuolen teknologioiden ja representaatioiden tarkasteluun sekä joukkoviestinnän vaikutusten ja stereotyyppien

läpikäyntiin. Lisäksi luvussa käsitellään feministisen kulttuurintutkimuksen historiaa, katseen poliittikkaa, naiskatsojuutta, mielihyvää ja sukupuoli-ideologiaa.

Johdanto tuo esiin laajan kirjon keskeisiä käsitteitä, teoreetikkoja ja keskusteluja, mutta sortuu samalla melkoiseen läpijuoksuun. Esimerkiksi käsitteet heitetään ikään kuin ilmaan eikä niiden yhteyksiä esitellä kattavasti. Tällainen laajoja tieteen- ja tutkimuksenaloja edustavien oppikirjojen johdannoille tyyppillinen piirre on valitettava: sen sijaan, että opiskelijat saisivat selkeän kuvan tieteenalan peruskäsitteistä, he saavat suuren määrän heille todennäköisesti sekavana näyttäytyvää tietoa. Laajoja ja moninaisia keskusteluja ja näkökulmia esittelevän johdannon sijaan johdantoluvussa olisi voinut keskittyä muutamiin perusteltuihin teorioihin ja antaa lisäksi lisälukemistovinkkejä, joihin opiskelija voisi halutessaan tutustua. Teoksen ensimmäinen osa koostuu kuudesta eri näkökulmaisesta artikkelista, joita yhdistää kiinnostus median kuviin esimerkiksi mainonnassa, internetissä ja pornossa. Näissä artikkeleissa tarkastellaan sukupuolen kvantitatiivista analyysia, mainontaa, kotimaista nykyelokuva, median ruumiinkuvia, nykyään suomalaisessa tutkimuksessa verrattain paljon huomiota saavaa pornoa sekä internetiä identiteetin näkökulmasta.

Katariina Kyrölä käsittelee artikkelissaan ruumista ja sen kuvia mediassa. Hän pohtii tutkimuskirjallisuuden kautta normista poikkeavien ruumiiden roolia mediassa sekä median kuvien merkitystä naisille ja heidän käsityksilleen

omasta ruumiistaan valottaen samalla myös omaa positiotaan. Kyrölä tapa mainita omasta ruumiillisen kelpaamattomuuden tunteestaan kertoo lukijalle kirjoittajan suhteesta tutkimusaiheeseensa ja vaikuttaa refleksiivisyydessään lukukokemukseen. Lisäksi artikkeli tarjoaa lukijalle ajankohtaisia esimerkkejä Kyrölä mainitessa populaarikulttuurissa suositut Beyoncé Knowlesin ja Jennifer Lopezin, jotka edustavat jossain määrin muodokkaampaa ruumiinmuotoa. Kuten Kyrölä siteeraama Susan Bordo on huomauttanut, sekä Knowles että Lopez edustavat kuitenkin samanaikaisesti länsimaisia kauneusihanteita hoikkine ja treenattuine vartaloineen. Ruumisnormien rajojen venyttämisen onkin mediassa tavallisesti näennäistä.

Kuten ensimmäisen osan artikkelit, myös toisen osan artikkelit ovat hyvin kirjoitettua ja verrattain helpolukuisia. Toisessa osiossa keskitytään saippuasarjojen, ajankohtaisviihteen sekä uutisten kaltaisiin lajityyppeihin. Kuudessa artikkeleissa tarkastellaan julkisuutta ja journalismia, uutisia, naistenlehtiä, naisten viihteenä kautta aikojen pidettyjä saippuaoopperoita sekä ajankohtaisviihettä.

Hanna Rajalahti on valinnut aiheekseen feministisessä mediatutkimuksessa paljon tutkitut saippuaoopperat, joita hän tarkastelee yleisötutkimuksen ja naiskatsojuuden näkökulmasta. Hän esittelee saippuasarjoihin liittyvän yleisötutkimuksen tuloksia ja pohtii samalla kysymystä esimerkiksi siitä, miksi naiset katsovat lajityypin sarjoja. Artikkelit tarjoaa kysymykseen monta vastausta fantasiamaailmaan pakenemisestä oman elämän tapahtumien

KIRJAT

pohdintaan ja mukaansatempaavien juonenkäänteiden seuraamiseen. Rajalahti valottaa myös feministisen yleisötutkimuksen tekemiseen liittyviä ongelmia ja haasteita tarjoten samalla ajattelunaihetta vastaavanlaisesta tutkimuksesta kiinnostuneille lukijoille. Kuten Kyrölä, myös Rajalahti tarttuu artikkelinsa loppupuolella suomalaisessa tutkimuskentässä ajankohtaiseen vallan kysymykseen.

Suomenkieliseksi oppikirjaksi *Sukupuolishow* keskittyy valitettavan paljon esimerkiksi isobritannialaisten ja amerikkalaisten teoreetikoiden ja tutkijoiden sekä mediatuotteiden tarkasteluun. Monet teoksen artikkelit keskittyvät aiemmin lähinnä Suomen ulkopuolella tehdyn tutkimuksen esittelyyn, josta johtuen artikkelien esimerkit ovat suomalaiselle lukijalle vähemmän tuttuja. Esimerkiksi saippuasarjoja ja kahta naistenlehtiä käsittelevää artikkelia lukiessa lukija jää kaipaamaan kotimaisia esimerkkejä, joita teoksessa on vähän. Myös teoksen tutkimuksen esittelyyn keskittyvä lähestymistapa on häiritsevä. *Sukupuolishow'n* mielenkiintoisinta antia edustaakin Anu Koivusen *Lapsia ja aikuisia* -elokuva analysoiva artikkeli, joka tarttuu sekä ajankohtaiseen että kotimaiseen aiheeseen. Koivunen käyttää analyysissaan Teresa de Lauretisin kehittämiä lukutapoja valottaen varsin onnistuneesti elokuvan merkityksiä suhteessa kahden naisen väliseen suhteeseen ja seksuaalisuuteen. Samanaikaisesti Koivunen yhdistää artikkelissaan teoriakirjallisuuden ja analyysin toimivaksi kokonaisuudeksi muista teoksen kirjoittajista poiketen. Samanlainen analyysia ja omaa tutkimusta esiintuova kirjoittamistapa olisi

tehnyt teoksesta mielenkiintoisemman ja mukaansatempaavamman sekä tarjonnut myös feministisen mediatutkimuksen alaa tuntevalle enemmän kuin teoriakirjallisuuden esittelyyn keskittyvä tyyli.

Vaikka teoksessa käsitellään monia median lajityyppejä ja median kuvia eri näkökulmista, siitä on löydettävissä myös aukkoja. Kuten toimittajat mainitsevat esipuheessaan, kirjoittajissa ole yhtäkään miestä eikä kirjassa ole lainkaan median miestutkimusta. Mielestäni kirjoittajan sukupuoli ei niinkään ole oleellinen seikka: teokseen olisi hyvin voinut sisällyttää median miesnäkökulmaista ja -aiheista tutkimusta edustavia kirjoittajia sukupuoleen katsomatta. Suomessa myös naiset kirjoittavat median miestutkimusta, kuten voi havaita vaikkapa Lähikuvan vuoden 2006 viimeistä numeroa lukiessa.

Etenkin audiovisuaalista meiaa tutkivan näkökulmasta tarkasteltuna myös teoksen näkökulma televisioon on suppea. Saippuaopperoiden, uutisten ja ajankohtaisviihteen lisäksi teoksessa olisi ollut hyvä tarkastella televisiofiktiota kuten draamasarjoja tai yhä enenevässä määrin suosittuja rikossarjoja. Lisäksi teoksessa olisi voitu paneutua jossain määrin myös suomalaisessa mediakentässä tapahtuneeseen sukupuolisten ja seksuaalisten vähemmistöjen näkyvyyden lisääntymiseen. Koivusen artikkeli käsittelee lähinnä elokuvaa, joten asiaa olisi toivonut käsiteltävän myös television ja muiden medioiden näkökulmasta.

Puutteistaan huolimatta *Sukupuolishow* on tärkeä julkaisu, joka täyttää suomalaisessa tutkimus- ja opetuskentässä vallinneen feministisen mediatutkimuksen

suomenkielisen oppikirjan puuttumisesta aiheutuneen tarpeen. Teos sopii oppikirjaksi niin nais- kuin mediatutkimuksen opintoihin ja on selkokielisyydessään helposti lähestyttävää lukemista myös opintojensa alkuvaiheessa oleville opiskelijoille. Johdantoluku toimi hyvänä pohjana kirjan artikkeleille esitellessään feministisen mediatutkimuksen näkökulmat ja lähtökohdat niitä ennen tuntemattomille lukijoille. Aiheeseen jo perehtyneelle lukijalle kirja ei juurikaan tarjoa uutta ja toimii tästä johtuen lähinnä suomenkielisenä yhteenvetona feministisen mediatutkimuksen parissa tehdystä tutkimuksesta. Kaiken kaikkiaan teos on kuitenkin tutustumisenarvoinen kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneita mediasta ja sukupuolesta.

Niina Kuorikoski